

ческие методы производства возможно лишь при условии осознания преимуществ органического производства по сравнению с традиционным. Поэтому вопросы повышения эффективности производства органической продукции остаются актуальными и требуют дальнейших исследований.

В статье рассмотрены тенденции развития рынка органической продукции и уровень ее потребления в Украине и в развитых странах мира. Осуществлен анализ развития органического сельского хозяйства, исследована динамика площ Украины, занятых под органическим производством. Проведен анализ законодательной и нормативно – правовой базы, которая четко определяет государственную политику в сфере органического производства.

Ключевые слова: экологизация, органическое производства, развитие, динамика, потребление, мировой рынок.

Stepasyuk L.M., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Economics of Enterprise Chair (National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine), **Titenko Z.M.**, Post-graduate Student of Enterprise Economics Chair (National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine)

Organic production – the main factor in increasing the competitiveness production of cattle breeding in agricultural enterprises. Problems of ecologization are becoming more and more actual from year to year. One of the ways of their solution is the development of organic production and measures of its stabilization. In modern terms of entrepreneurship, the problems of efficiency of production of organic goods take the first place. The transition of agricultural commodity producers to organic methods of production is possible only in the terms of awareness of organic production advantages in comparison to traditional. Therefore, the issues of efficiency of organic production remain relevant and require further research.

The tendencies of market development for organic products and the level of its consumption in Ukraine and in the developed countries of the world are considered in the article.

The analysis of development of organic agriculture is carried out. The dynamics of areas of Ukraine, which are under organic production is investigated. The analysis of legislative and regulatory - legal framework that clearly defines the state policy in the field of organic production is made.

Key words: ecologization, organic productions, development, dynamics, consumption, world market.

УДК 330.341.1:005.4](045)

Шумський А.В.,

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії та економіки підприємства АПСВТ

Забезпечення конкурентоспроможності економіки через інноваційні стратегічні шляхи модернізації

Досліджено основи формування механізмів розвитку конкурентоспроможності трудового потенціалу. Обґрунтовані напрями політики розвитку трудового потенціалу, визначені основні складові механізму підвищення його конкурентоспроможності. Свідченням належної конкурентоспроможності будь якого підприємства стане зростання економіки та високий рівень життя населення. Це проявиться через збільшення ВВП, оптимізацію структури галузей і видів економічної діяльності, рівень їх інноваційності та їх безпеки, ефективність виробництва, експортний потенціал, обсяги інвестицій, зайнятості, доходів громадян, стан соціальної, економічної та екологічної безпеки.

Ключові слова: інноваційна стратегія, модернізація економіки, конкурентоспроможність, експортний потенціал, економічна безпека.

Практичний досвід останніх років переконливо свідчить, що кризові явища які зумовлені сучасними викликами і стоять перед підприємствами регіонів України, актуалізують необхідність та пошук нових інноваційних підходів до формування нової регіональної стратегії вектору просторової модернізації економіки як забезпечення безпеки та

конкурентоспроможності в період кризових явищ при реалізації регіональної політики та напрямів підвищення соціально-економічної безпеки підприємств.

Сучасні виклики, що постають перед підприємствами України, зумовлюють необхідність пошуку нових інноваційних підходів до формування нової інноваційної стратегії та модернізації системи управління розвитком підприємств.

В Україні і досі інноваційна діяльність підприємництва залишається на низькому рівні, що і зумовило актуальність обраного дослідження.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Існує досить значний за обсягом та спектром сучасний пласт досліджень регулювання стратегічних інноваційних процесів. Не зменшуючи значущість вкладу інших дослідників у яких є значний доробок щодо дослідження проблем територіальної організації виробництва, можна відзначити у вітчизняній науковій літературі праці учених-економістів. Їм присвячені роботи: О. Алімова, О. Амоші, О. Агафоненка, В. Артеменка, Б. Андрушківа, П. Борщевського, М. Бутка, П. Гайдучького, В. Геєця, С. Дорогунцова, М. Долішнього, Ф. Заставного, В. Захарченка, Т. Заяць, В. Ільчука, А. Мазура, Т. Пепа, В. Пили, В. Поповкіна, В. Удовиченка, В. Семенова, О. Соскін, М. Фащевського, Л. Чернюк, Б. Язлюка та інші.

Проблеми оцінки ефективності, конкурентоспроможності та стратегії інноваційної діяльності досліджувалися у працях відомих учених-економістів, таких як: І. Бланк, О. Білоруса, С. Біла, В. Бондаренко, П. Гайдучький, В. Геєць, Б. Данилишина, М. Зубець, А. Пересада, І. Лукінов, П. Саблук, О. Кузьмін, А. Загородній, Д. Львова, Б. Патона, Б. Санто, Б. Твісса, Л. Федулової, Б. Язлюка та багато інших.

Незважаючи на певні напрацювання в цьому напрямі, слід відзначити необхідність удосконалення методичних рекомендацій щодо розробки стратегій вектору просторової модернізації економіки як забезпечення розвитку підприємств в Україні.

Роботи, які б були присвячені виключно проблемам інноваційної стратегії вектору сталого просторового розвитку та модернізації економіки які б забезпечували конкурентоспроможність підприємств в період кризових явищ, відсутні. Тому актуальними залишаються дослідження особливостей і специфіки сталої просторової модернізації регіональної економіки в контексті сучасної парадигми регіонального розвитку. Нерозв'язаність цілого ряду теоретичних і прикладних питань, відсутність комплексного вивчення закономірностей і тенденцій міжрегіональної співпраці на основі узгодженої діяльності основних компонентів макроструктур обумовили вибір теми дослідження, його актуальність, мету та завдання.

Постановка завдання. Мета статті – з'ясування основних важелів впливу державного управління на процеси модернізації економіки підприємств в період кризових явищ, розробка технології реалізації економічної політики просторових систем, дослідити методичні засади стратегічного розвитку в Україні, виявити недоліки та перспективні напрями вдосконалення системи стратегічного планування соціально-економічного розвитку підприємств на основі аналітичного аналізу затверджених регіональних стратегій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання вектору просторової модернізації та стратегічний розвиток підприємств займає ключове місце у системі регіональної політики в період кризових явищ. Пріоритетами державної соціально-економічної політики, спрямованої на створення умов для розвитку регіонів, є правове регулювання відносин шляхом прийняття законодавчих актів та рішень державних і регіональних органів, спрямованих на реалізацію державної політики у цій сфері; формування стратегій розвитку держави та регіонів через розробку та реалізацію цільових комплексних програм, посилення ролі місцевих бюджетів у фінансуванні регіональних стратегій регіонів та програм задля забезпечення безпеки та конкурентоспроможності регіонів.

Проведений нами аналіз процесів розвитку підприємств України та ті сучасні виклики, що постають перед регіонами держави, зумовлюють необхідність пошуку нових інноваційних підходів щодо формування нової стратегії вектору просторової модернізації економіки як забезпечення конкурентоспроможності в системі управління розвитком підприємств в період кризових явищ.

Сучасні виклики глобальної економічної кризи вимагають технології реалізації регіональної економічної політики через розроблення й реалізацію дієвої стратегії підприємств, невід'ємною складовою якої є комплексна система передбачення, зниження негативних проявів і прискорення виходу на новий виток розвитку економічної системи. Відсутність подібної стратегії, як показує досвід, приводить до безсистемності, відсутності загальної спрямованості й спадкоємності проведених заходів, ігнорування істотних взаємозв'язків між елементами й процесами, і в результаті може привести економічну систему регіону до колапсу.

Можемо підсумувати, що 2012 рік позначився подальшим поширенням кризових явищ у світовій економічній системі, загальним зростанням міжнародної нестабільності, актуалізацією на цьому тлі наявних глобальних і регіональних викликів та загроз і появою нових ризиків. Друга хвиля світової фінансово-економічної кризи, наочним втіленням якої може стати рецесія світової економіки у 2013 р., поглиблення боргової кризи в ЄС, високий рівень безробіття у розвинених країнах, зростаюче розшарування між багатством і бідністю у слаборозвинених країнах, що стало каталізатором подій «арабської весни», – усе це є проявами системних деструктивних процесів на глобальному рівні. Рівень ризику дії новітніх і традиційних загроз у європейському просторі та у світі в цілому протягом останнього року підвищився [5, 8].

Нове співвідношення політичних сил порушує по передній баланс сил та інтересів, змінює характер, масштаби та зміст викликів, загроз і ризиків, що трансформуються на регіональному й локальному рівнях, набуваючи більш комплексного характеру. Складність різноспрямованих чинників, що діють у міжнародному середовищі, спонукають до пошуку нових відповідей, вимагають створення адекватних концептуальних підходів до вирішення проблем безпеки. Нагальною вимогою є формування більш гнучких систем безпекової взаємодії, спроможних швидко й ефективно реагувати на сучасні виклики й загрози, що не зможе задовольнити зростаючі потреби робочої сили на ринку праці.

Одним із основних глобальних викликів сьогодення можна вважати уповільнення зростання світової економіки та можливість поширення кризових явищ в економіці на глобальному рівні.

Економічні проблеми такого рівня складності, з якими нині стикнулись усі регіони України у тому числі і Тернопільська область, навряд чи можуть подолати самотійно [8, 9, 10].

Незважаючи на те, що у Тернопільській області існують організації ринку праці, здається, що їх обмежена сфера діяльності не зможе задовольнити зростаючі потреби у працевлаштуванні робочої сили, здатності пристосовуватися до сучасного управління, виробництва і послуг, а також безперервного навчання і підвищення кваліфікації. За сучасної економічної динаміки і зростаючої конкуренції між учасниками ринку, реєстрації рівня безробіття та посередництва між пропозицією та попитом на працю вже недостатньо.

За грудень 2012 року в Тернопільський міськрайонний центр зайнятості звернулись 468 громадян, які проживають в м. Тернополі, що на 97 осіб менше ніж за аналогічний період минулого року (565 чол.). Чисельність незайнятого населення, зареєстрованого протягом січня – грудня 2012 року у міськрайонному центрі зайнятості, з урахуванням зареєстрованих на початок року, склала 9944 чол., що на 114 осіб менше, ніж на 1 січня 2012 року (10058 чол.).

Незайняті та безробітні громадяни. Станом на 01 січня 2013 року на обліку в центрі зайнятості перебували 2645 безробітних громадян, що на 535 чол. або на 25,4% більше, ніж на відповідну дату минулого року (2110 чол.), та більше на 71 особу ніж на 01 грудня 2012 року. Чисельність робітників на даний час становить – 26,6% проти 69,1% від чисельності службовців. Збільшується (з 3,9% до 4,3%) чисельність безробітних, які не мають професії або займали робочі місця, які не потребують кваліфікації. Жінки складають 64,7% від загальної чисельності безробітних. Збільшився відсоток молоді до 35 років серед безробітних з 62,3 % на 01.01.2012 року до 64,7 % на 01.01.2013 року [6].

Вирішення такої ситуації вимагає творчого переосмислення і перероблення можливостей ринку праці і структур організаційного забезпечення з метою створення нових способів постійного посередництва між підприємствами, освітніми організаціями та робочою силою, особливо безробітними. Сучасні структури ринку праці постійно відсте-

жують економічну динаміку (наприклад, нові інвестиції в область, нові підприємства) для того, щоб реагувати на можливості необхідних кваліфікацій та працевлаштування. Підприємствам бракує часу і вони мають досить обмежені можливості для найму робітників, котрі потребують тривалого навчання і пристосування до виробничого процесу або надання послуг. Бюро працевлаштування повинні бути в змозі надавати допомогу у налагодженні зв'язків з освітніми структурами, котрі б готували працівників, що більш пристосовані до нових або інших технологій [3, 4, 5].

У межах цього заходу пропонуються такі дії:

- необхідно активізувати та посилити роль і можливості посередників ринку праці (передача нових ролей від державних служб зайнятості новим неприбутковим агенціям, котрі зв'язують можливості навчання із працевлаштуванням);
- вдосконалити інформаційну систему і структуру для задоволення пропозиції та попиту на робочу силу (зазначимо, що при виборі професії молодим людям необхідно враховувати кілька факторів: рівень затребуваності майбутньої спеціальності, реальні потреби ринку праці, а також можливість створення власного бізнесу).

На наш погляд з огляду запропонованих вакансій на ринку праці, на сьогодні найбільш перспективними можна вважати такі напрями, як туризм, транспортні технології, міжнародні відносини, івент-менеджмент та екологія. Можемо підкреслити, що ринок праці швидко реагує на потреби суспільства, а тому постійно змінюється.

Зміцнення гнучкості людських-трудоових ресурсів для розвитку галузей економіки регіону.

Цей захід має на меті розбудову людського капіталу Тернопільської області для формування потенціалу зростання й нарощування конкурентоспроможності економіки, а також створення нових робочих місць і зміцнення соціальної інтеграції. Формування кваліфікованих та гнучких трудових ресурсів сприятиме сталому підвищенню продуктивності праці та доходів населення. У центрі уваги при цьому перебувають заходи, спрямовані на заохочення інвестицій підприємств у людський капітал та заохочення навчання працівників протягом усього життя, а також інструменти, які сприяють зайнятості працівників молодшого та старшого віку за рахунок надання їм навичок з адаптації до економіки на основі знань.

Для підвищення ефективності роботи увага приділятиметься розвитку та поширенню знань про інноваційну та гнучку організацію праці з використанням нових технологій, зміцненням охорони здоров'я та безпеки працівників, і підвищенням продуктивності праці. За таким сценарієм підприємства, їхні працівники та заклади освіти відіграватимуть належну роль у підвищенні гнучкості людських ресурсів з метою забезпечення модернізації, диверсифікації та підвищення привабливості економіки Тернопільської області [7].

Вдосконалення співробітництва центрів зайнятості і знань (університетів та інститутів) з підприємствами, аграрним сектором та іншими суб'єктами у галузі технологій та інноватики.

Цей захід забезпечує розбудову програм співробітництва між підприємствами та сільськогосподарськими виробниками може покращити підвалини для розвитку цих галузей.

Ці дії можуть бути націлені на:

- підтримку реструктуризації університетів та інститутів з метою підвищення їх пристосованості до потреб клієнтів;
- розбудову трикутників (із залученням освітніх та дослідницьких установ, суб'єктів, котрі потребують вдосконалення процесів або товарів з організаціями, що сприяють розвитку, на зразок центру підтримки підприємництва, агенції з передачі і вдосконалення технологій, агенції регіонального розвитку або інших посередницьких організацій);
- посередницький та інформаційний центр (наприклад, с/г інформаційний портал) для задоволення потреб за допомогою наявних рішень.

На сьогоднішній день варто окреслити небезпеки втрати стратегічних переваг розвитку міста. Серед них слід виділити передусім зневіру і формалізм використання громадської енергії, які, на жаль, притаманні не лише нашому місту. Саме в цій площині лежить відповідь на питання про створення системи муніципального управління, яка б найповніше відповідала вимогам ефективного розвитку Тернополя. Адже без реальної громадської зацікавленості теза про прозорий механізм творення і використання міського бюджету

позбавляється сенсу. Тільки громадське сприйняття нагальних потреб життєдіяльності міста дозволить узгодити інтереси прихильників різних проектів стратегічного розвитку Тернополя і консолідувати їх. А скоординована, єдина концепція робить більш ефективною і міську владу, яка має діяти без вагань, послідовно, стратегічно.

Висновок з проведеного дослідження. Якщо вважати, що саме інноваційна стратегія вектору просторової модернізації економіки забезпечать конкурентоспроможність підприємств, то можна вважати сформульовані вище дії – цілі забезпечать науково-технологічну безпеку реального сектора економіки України.

Свідченням належної конкурентоспроможності будь якого підприємства, а у нашому випадку Тернопільської області стане зростання економіки та високий рівень життя населення. Це проявиться через збільшення ВВП, оптимізацію структури галузей і видів економічної діяльності, рівень їх інноваційності та їх безпеки, ефективність виробництва, експортний потенціал, обсяги інвестицій, зайнятості, доходів громадян, стан соціальної, економічної та екологічної безпеки. Більшість з вказаних характеристик покращуються у західних регіонах України за рахунок використання переваг від участі в реалізації проектів інтеррегіонального та транскордонного співробітництва. Зокрема, заходи, що фінансуються Європейською Комісією, передбачають покращення якості життя та підвищення конкурентоспроможності прикордонних територій, сприяння економічному і соціальному розвитку, покращення навколишнього середовища, створення більш конкурентоспроможної транскордонної економіки.

Література:

1. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 8 вересня 2005 р. № 2850-IV [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: [http:// zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/lavs/main.cgi?nreg=2850-15](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/lavs/main.cgi?nreg=2850-15)
2. Національна економіка: Навч. посіб. / А.Ф. Мельник, А.Ю. Васіна, Т.Л. Желюк, Т.М. Попович; за ред. А.Ф. Мельник. – К.: Знання, 2011. – 463 с.
3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року: Постанова КМУ від 21 липня 2006 р. № 1001 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Законодавство. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/lavs/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/lavs/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF)
4. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів «крутлого столу» / за ред. С. О. Білої. – К.: НІСД, 2011. – 88 с.
5. Людський розвиток в Україні: мінімізація соціальних ризиків: (кол.наук.-аналіт.моногр)/ за ред. Е.М.Лібанової. – К.: ІДСД ім. М.В.Птухи НАН України, Держкомстат України, 2010. – 496 с.
6. З роботою у Тернополі «кранти» [Електронний ресурс]. // Про все – Режим доступу: [http:// provse.te.ua/2013/01/z-robotuju-u-ternopoli-kranty/](http://provse.te.ua/2013/01/z-robotuju-u-ternopoli-kranty/)
7. Язлюк Б. Застосування диверсифікації при реалізації інвестиційно-інноваційної стратегії підприємства / Б. Язлюк // Зб. наук. праць молодих вчених Наука молода. – Тернопіль: Економічна думка, 2010. – Вип. 14. – С. 198 – 202.
8. Язлюк Б. Стратегія інноваційної безпеки як подолання асиметрії конкурентоспроможності підприємств у міжрегіональному розвитку / Б. Язлюк // Зб. наук. праць молодих вчених Наука молода. – Тернопіль: Економічна думка, – 2012. – Вип. 18.
9. Язлюк Б. Основні управлінські технології при формуванні та реалізації інвестиційно-інноваційного бізнес-портфеля в умовах невизначеності майбутньої економічної ситуації / Борис Язлюк // Фінансова система України. Збірник наукових праць [Серія: економіка]. Острозької Академія. – 2012. – Вип. 19. – С 238 – 245
10. Язлюк Б. Методичні підходи до оцінки фінансово-економічної ефективності інноваційного розвитку підприємства та її безпеки / Б. Язлюк // Наук. збірник Львівського нац. універ-ту ім. І.Франка Формування ринкової економіки в Україні – 2012. – Вип. 27. – С. 286 – 294

Шумський А.В., канд. экон. наук, доцент, доцент кафедры экономической теории и экономики предприятия Академия труда, социальных отношений и туризма

Обеспечение конкурентоспособности экономики через инновационные стратегические пути модернизации. Исследованы основы формирования механизмов развития конкурентоспособности трудового потенциала. Обоснованы направления политики развития трудового потенциала, определены основные составляющие механизма повышения его конкурентоспособности. Свидетельством надлежащей конкурентоспособности любого предприятия

станет рост экономики и высокий уровень жизни населения. Это проявится через увеличение ВВП, оптимизацию структуры отраслей и видов экономической деятельности, уровень их инновационности и их безопасности, эффективности производства, экспортный потенциал, объемы инвестиций, занятости, доходов граждан, состояние социальной, экономической и экологической безопасности.

Ключевые слова: инновационная стратегия, модернизация экономики, конкурентоспособность, экспортный потенциал, экономическая безопасность.

Shumskyy A.V., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Economic Theory and Economics of Enterprise, Academy of Labour, Social Relations and Tourism

Providing the competitiveness of the economy through innovative strategic ways of modernization. The principles of formation of mechanisms of competitive development are studied. The directions of regional development policy of labor potential, the main elements of the mechanism to increase its competitiveness are grounded. The economic growth and higher living standards will be the evidence of adequate competitiveness of any company. This will manifest itself due to the increase of Gross Domestic Product, optimization of the structure of industries and economic activities, their level of innovation and safety, efficiency, export potential, investments, employment, incomes, social status, economic and environmental security.

Key words: innovation strategy, modernization of the economy, competitiveness, export potential, economic security.

УДК 332.132:005.591.6(477):005.332.4(100)(045)

Язлюк Б.О.,

докт. екон. наук, доцент, доцент кафедри інженерного менеджменту
Тернопільського національного економічного університету

Обґрунтування інноваційних шляхів структурно-функціональних параметрів модернізації економіки України як основу створення міжнародної конкурентоспроможності

Досліджено основи формування механізмів розвитку зовнішньоекономічної конкурентоспроможності на регіональному рівні, обґрунтовані напрями регіональної політики розвитку модернізації економіки, визначені основні складові механізму підвищення конкурентоспроможності. Подана характеристика внутрікраїновому регіону як глобальному суб'єкту, що являє собою інтегровану систему економічних одиниць, взаємозалежних на основі загальних економічних інтересів і цілей. Виділено перспективні ринкові ніші для інноваційного освоєння, розроблена модель формування напрямків зовнішньоекономічної активності регіонів з метою забезпечення міжнародної конкурентоспроможності.

Ключові слова: інноваційна стратегія, модернізація економіки, регіон, конкурентоспроможність.

Під впливом глобальних і локальних процесів у сучасній світовій економіці відбувається трансформація регіональних гео економічних просторів, що створює можливості для затвердження нових глобальних економічних акторів, таких як внутрікраїнові регіони. У цей час у системі міжнародних відносин діють дві тенденції, які багато в чому визначають панораму сучасного світогосподарського устрою, — відцентрова, пов'язана з регіоналізацією, що характеризує прагнення регіонів реалізувати свої інтереси, що трансформується на рівні внутрікраїнових територій у глокалізацію, і доцентрова, що обумовлена глобалізацією й викликає необхідність пошуку шляхів інтеграції у світову економіку. Особливу актуальність ці процеси здобувають внаслідок глобальної кризи, що сприяє перегрупуванню сил і створює необхідність формування основ інноваційних траєкторій розвитку, пошуку оптимальних форм міжнародної активності економічних суб'єктів і вироблення додаткових можливостей підтримки конкурентоспроможності у світовому господарстві, об'єктивно відкриваючи можливості вбудовування внутрікраїнових регіонів у систему транскордонної взаємодії [1].